

**JAVNO OBJELODANJIVANJE PODATAKA
HIPOTEKARNA BANKA AD PODGORICA
31.12.2018.**

Podgorica, maj 2019.

SADRŽAJ:

1.	Uvod.....	3
2.	Finansijski iskazi	3
3.	Strategije i politike upravljanja rizicima	3
I.	Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika.....	3
II.	Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima i drugih odgovarajućih aranžmana.....	4
4.	Konsolidacija.....	7
5.	Sopstvena sredstva	7
6.	Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala	10
7.	Kreditni rizik	15
8.	Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti	24
9.	Rizik druge ugovorne strane	26
10.	Operativni rizik	26
11.	Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica.....	27
12.	Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige	29
13.	Sekjuritizacija.....	31
14.	Tehnike ublažavanja kreditnog rizika	31

1. Uvod

U skladu sa Odlukom o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka, usvojenoj od strane Centralne banke Crne Gore i članom 3 ove Odluke kao i odredbama člana 104 Zakona o bankama, Hipotekarna banka AD Podgorica javno objelodanjuje informacije o svom finansijskom stanju i poslovanju.

Ovaj dokument ne sadrži zaštićene i povjerljive informacije čije bi javno objelodanjivanje ugrozilo konkurentsku poziciju banke, kao i informacije koje se odnose na lica koja stupaju u ugovorene odnose sa bankom čija je povjerljivost obavezujuća za banku.

2. Finansijski iskazi

U skladu sa Odlukom o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka kao i u skladu sa članom 100, stav 3, Zakona o bankama ("Sl. List CG" br. 17/08, 44/10 i 40/11) Banka objavljuje izvještaj o izvršenoj reviziji finansijskih izvještaja za 2018. godinu, u skraćenom obliku.

Izvještaj u skraćenom obliku se sastoji od mišljenja revizora o finansijskim izvještajima Banke, Bilansa Uspjeha i Bilansa Stanja, podataka o sastavu Odbora direktora, Odbora za upravljanje kreditnim rizikom i Odbora za reviziju, podataka o glavnom izvršnom direktoru i glavnom internom revizoru Banke i podataka o pokazateljima poslovanja.

Izvještaj nezavisnog revizora :
FINANSIJSKI ISKAZI 31. DECEMBAR 2018. GODINE - Link

3. Strategije i politike upravljanja rizicima

I. Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika

Sistem upravljanja rizicima obuhvata organizacionu strukturu, strategije, politike, procedure, pravila, pravilnike, procese, aktivnosti i resurse za utvrđivanje, mjerenje odnosno procjenjivanje, ovladavanje, praćenje i izvještavanje o izloženostima rizicima, odnosno upravljanje rizicima u cjelini. Hipotekarna Banka nastoji uvrstiti kulturu rizika u sopstvenu kulturu korporativnog upravljanja.

Za izvještavanje i nadzor nad rizicima nadležan je Izvršni direktor Banke za rizike.

Linije komunikacije, izvještavanja i jasno razgraničenje procesa preuzimanja i odobravanja od analize rizika (kontrole rizika) kreiraju organizacionu strukturu koja izbjegava sukob interesa i nadležnosti.

Razumijevanje osnovnih načela upravljanja rizicima na nivou cjelokupne Banke predstavlja osnovu za jedinstvenu svijest i kulturu rizika unutar Banke. Banka redovno provjerava i unapređuje sistem upravljanja rizicima.

Profil rizičnosti Banke usklađen je sa Strategijom upravljanja rizicima Banka koristi ex ante i ex post analize i odstupanja rizika (plan/ostvareno). Strategijom upravljanja rizicima data je definicija apetita za preuzimanje rizika od strane Banke tj najveći nivo (limit) rizika kojeg je Banka spremna da preuzme.

Strategijom upravljanja rizicima Banka je takođe definisala smjernice za srednjeročno preuzimanje rizika te razvoj sistema upravljanja rizicima Banke. Iz strategije Banke proizilazi poslovni plan Banke. Cilj strategije je definisanje skupa osnovnih standarda za održivo, efikasno i efektivno upravljanje i

kontrolu svih identifikovanih rizika kojima je Banka izložena. Strategija je rađena uzimajući u obzir interne i eksterne uticaje po principu „od vrha prema dnu“ (top down approach).

Banka je usvojila i sledeće strategije, politike, procedure, odluke, uputstva:

- Strategiju upravljanja rizicima
- Strategiju upravljanja kapitalom banke
- Godišnji plan kapitala
- Politiku procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP)
- Izveštaj procjene adekvatnosti internog kapitala
- Politiku upravljanja kreditnim rizikom
- Proceduru obavljanja kreditnog posla
- Proceduru za stres testiranje kreditnog rizika portfolija kredita
- Pravila i tehnike ublažavanja kreditnog rizika
- Politiku vrednovanja aktive i vanbilansa MSFI 9 (metodologija obezvređenja i vjerovatnog gubitka)
- Proceduru vrednovanja aktive i vanbilansa MSFI 9 (metodologija obezvređenja i vjerovatnog gubitka)
- Proceduru za poboljšanje kreditnog portfolija i upravljanje problematičnim kreditima
- Procedura prinudne naplate potraživanja
- Internu kategorizaciju visokorizičnih plasmana
- Strategiju upravljanja rizikom likvidnosti
- Politiku upravljanja likvidnošću
- Plan upravljanja likvidnošću u slučaju ugrožene likvidnosti u HB
- Proceduru za stres testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija
- Politiku upravljanja operativnim rizikom
- Proceduru za upravljanje operativnim rizikom
- Procedura za samoprocjenu rizika
- Politiku za upravljanje tržišnim rizikom
- Proceduru za upravljanje tržišnim rizikom
- Politiku za upravljanje rizikom zemlje
- Proceduru za upravljanje rizikom zemlje
- Politiku o utvrđivanju i evidentiranju povezanih lica i lica povezanih sa bankom
- Proceduru za utvrđivanje i evidentiranje povezanih lica i lica povezanih sa bankom.

II. Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima i drugih odgovarajućih aranžmana

Banka upravljanje rizicima definiše kroz sistem internih akata, organizacije i kontrolnih mehanizama koji uključuju mjerenje, razgraničenje, koncentraciju, validaciju i procjenu rizika te sisteme limita i preuzimanje rizika po pojedinim poslovnim područjima i vrstama rizika.

Okvir upravljanja rizicima u Banci uključuje i edukaciju zaposlenih, širenje kulture i promocije svijesti o postojanju rizika, izvorima istih te upravljanju rizicima. Okvir upravljanja rizicima postavljen je u skladu sa standardima, regulatornim te kvantitativnim i kvalitativnim zahtjevima.

Efikasnost upravljanja rizicima nastoji se postići i smanjivanjem i izbjegavanjem preklapanja i kontinuiranim unapređenjem procesa, metodologija, modela, kontrola i sistema.

Sektor za kontrolu rizika upravlja rizicima na nivou Banke. Upravljanje rizicima podrazumijeva: identifikovanje, mjerenje, praćenje i izvještavanje o rizicima. Sektor razvija politike i procedure za upravljanje rizicima, kao i metodologije i postupke za njihovo mjerenje. Sektor za kontrolu rizika kontroliše: kreditni rizik, operativni, tržišni, rizik likvidnosti i rizik zemlje na nivou Banke.

U sklopu Sektora za upravljanje rizicima formirane su sledeće organizacione službe zadužene za upravljanje, procjenu i mjerenje rizika:

1. **Služba procjene rizika:** utvrđuje i procjenjuje kreditni rizik pri odobravanju plasmana pravnim licima i fizičkim licima kako bi se ostvario maksimum kontrole troška kreditnog rizika na nivou Banke te ostvarila maksimalna dobit iz kreditnog poslovanja.
2. **Služba za vođenje rizičnih plasmana:** upravlja rizičnim plasmanima Banke sa ciljem oporavka, naplate i restrukturiranja potraživanja.
3. **Middle office**

III. Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerenje rizika

Sektor za kontrolu rizika analizira i procjenjuje osnovne kategorije rizika:

- Kreditni rizik
- Tržišni rizik
- Rizik likvidnosti
- Rizik zemlje
- Operativni rizik

Kod **kreditnog rizika**, kroz izvještaje, prati se na mjesečnom nivou kretanje portfolija u poslednjih 12 mjeseci u apsolutnim ciframa i indeksno (indeks isti mjesec prije 12 mjeseci) te prati strukturu portfolija sa stanovišta bonitetnih grupa, kretanje portfolija i rezervacija za očekivane kreditne gubitke, strukturu

promjena kredita u odnosu na prethodni mjesec. Na mjesečnom nivou se izrađuju tranzicione matrice, strukture kašnjenja, strukture rezervacija, struktura portfolija po djelatnostima, velike izloženosti, izloženost prema akcionarima (sa kvalifikovanim i nekvalifikovanim učešćem) i izloženost prema članovima Odbora direktora. Na kvartalnom nivou se obračunavaju i prate ispravke vrijednosti i vrši obračun individualne ispravke vrijednosti.

Upravljanjem tržišnim rizikom prati se rizik kamatne stope, valutni rizik i pozicijski rizik.

Upravljanjem rizikom kamatne stope prati se kretanje kamatne marže, vrši se GAP analiza i ocjena standardnog kamatnog šoka od 200 bp, po značajnim valutama i sumarno, analiza uticaja kamatnog rizika na ekonomsku vrijednost Banke.

Upravljanjem rizikom likvidnosti prati se ročna usklađenost i GAP po vremenskim zonama i kumulativno poslovanje Banke u okviru utvrđenih limita.

Upravljanjem rizikom zemlje prati se izloženost Banke prema nerezidentima tj licima koja imaju sjedište/prebivalište van Crne Gore.

Kod **Operativnog rizika**, cilj je uspostavljanje efikasnog i efektivnog sistema upravljanja operativnim rizicima, polazeći od brojnih faktora rizika kojima je Banka izložena u obavljanju svojih aktivnosti, uključujući obim, sofisticiranost, prirodu i kompleksnost aktivnosti Banke.

IV. Politike za zaštitu od rizika i ublažavanje rizika, strategije i procesi za kontinuirano praćenje efektivnosti zaštite od rizika i ublažavanje rizika

Prvi nivo zaštite kod kreditnih rizika a i ostalih rizika su nivoi odlučivanja, gdje se na jasan i transparentan način u obliku matrica odlučivanja definiše proces donošenja odluka i sagledavanja rizika.

Kod kreditnog rizika (pored politike Banke da odobrava kredite definisane namjene) novčani tok dužnika uzima se kao primarni izvor povratka kredita, takođe, Banka svoje plasmane takođe osigurava i sekundarnim izvorom povrata duga tj. kolateralom.

Kolateral, kao sekundarni izvor povrata duga, uzima se u obzir ukoliko se primaran izvor povratka duga (novčani tok) ocijeni nedovoljnim/neadekvatnim.

Vrste i osnovne karakteristike instrumenata osiguranja koje Banka najčešće prihvata za obezbjeđenje svojih potraživanja, kao i osnovni kriterijum za njihovo prihvatanje definisani su Pregledom kategorija obezbjeđenja – **Katalogom kolaterala**.

Banka za potrebe umanjena kreditnog rizika koristi materijalnu i nematerijalnu kreditnu zaštitu.

Oblik i visina zahtijevanog kolaterala varira u zavisnosti od rejtinga dužnika, vrsti ročnosti i plasmana. Dugoročni plasmani kojima se finansiraju osnovna sredstva dužnika i/ili dugoročne stambene potrebe fizičkih lica, moraju biti osigurani hipotekom na nepokretnosti(ima). Poželjno je da je hipoteka u vlasništvu dužnika. Međutim, Banka u određenim situacijama prihvata i da su kreditni i hipotekarni dužnik različita lica. Banka takođe prihvata upis hipoteke I reda (osim u izuzecima gdje Banka ima više sopstvenih hipoteka ili nadležni nivo odlučivanja prihvati takav status).

Banka će za osiguranje svojih potraživanja prihvatati samo lako utržive instrumente obezbjeđenja, čija je vrijednost tokom vremena stabilna. Ovo znači da se naplata duga, u slučaju potrebe za realizacijom kolaterala, kod pojave negativnih trendova bilo u servisiranju obaveza prema Banci, bilo u finansijskoj poziciji dužnika, može dogoditi u roku koji ne ugrožava likvidnost Banke. Stepem korelacije između vrijednosti imovine koja služi kao zaštita i kreditne sposobnosti dužnika ne smije biti izražena, tj vrijednost kolaterala ne smije biti u korelaciji sa primarnim izvorima otplate (vrijednost kolaterala ne smije biti vezana za kreditnu sposobnost dužnika).

Banka prati i nivo koncentracije kolaterala i radi na smanjenju/eliminaciji neželjene koncentracije rizika u kreditnom portfoliju. Banka je definisala sledeće politike i procedure za ublažavanje rizika:

- Proceduru za stres testiranje kreditnog rizika portfolija kredita
- Pravila i tehnike ublažavanja kreditnog rizika
- Proceduru za poboljšanje kreditnog portfolija i upravljanje problematičnim kreditima
- Procedura prinudne naplate potraživanja
- Internu kategorizaciju visokorizičnih plasmana
- Plan upravljanja likvidnošću u slučaju ugrožene likvidnosti u HB
- Proceduru za stres testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija
- Proceduru za utvrđivanje i evidentiranje povezanih lica i lica povezanih sa bankom

Stres testiranje svih vrsta rizika se sprovodi kako bi se uočile slabosti i mane sistema i na vrijeme mane sistema i na vrijeme (ex-ante) reagovalo na iste

4. Konsolidacija

U Zakonu o računovodstvu ("Sl. List RCG" br. 052/16 od 09.08.2016) članom 6 definisano je da:

Matično pravno lice dužno je da sastavlja, dostavlja i objavljuje konsolidovane finansijske izvještaje, u skladu sa ovim zakonom, MRS i MSFI.

Matično pravno lice dužno je da sastavlja, dostavlja i objavljuje konsolidovani izvještaj menadžmenta. Konsolidovani godišnji finansijski izvještaji su finansijski izvještaji grupe pravnih lica u kojoj jedno pravno lice (u daljem tekstu: matično pravno lice) ima kontrolu (dominantan uticaj) nad jednim ili više zavisnih pravnih lica prilikom utvrđivanja finansijskih i poslovnih politika, a prikazuje grupu kao cjelinu.

Konsolidovane godišnje finansijske izvještaje, odnosno konsolidovani izvještaj menadžmenta za grupu pravnih lica dužno je da sačini matično pravno lice.

Kako Banka nije matično, a ni zavisno pravno lice ona svoje Finansijske Izvještaje sastavlja na individualnoj osnovi (Standalone Financial Statements).

5. Sopstvena sredstva

Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore.

Sopstvena sredstva banke, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banka („ Sl. List RCG“ br. 38/11 od 02.08.2011 i 55/12 od 02.11.2012) čine:

1. osnovni elementi sopstvenih sredstava, koji se uključuju u izračunavanje osnovnog kapitala i
2. dopunski elementi sopstvenih sredstava, koji se uključuju u izračunavanje dopunskog kapitala

Osnovni elementi sopstvenih sredstava banke su:

1. uplaćeni akcionaraski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije
2. naplaćene emisije premije, isključujući emisije premije po osnovu kumulativnih prioriternih akcija
3. rezerve:
 - a. rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama
 - b. rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve)
4. neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjena za poreze na dobit i druge očekivane troškove
5. dobit u tekućoj godini ukoliko su ispunjeni sledeći uslovi:
 - a. skuština akcionara, ili odbor direktora uz ovlašćenje skupštine akcionara, je donijela odluku da se dobit koja se ostvari u tekućoj godini, u ostvarenom ili manjem iznosu, rasporedi u rezerve, povećanje akcijskog kapitala, za pokriće gubitka iz prethodnih godina i/ili u neraspoređenu dobit iskazano u procentima,
 - b. dobit je umanjena za pripadajući porez na dobit i druge očekivane troškove
 - c. postojanje dobiti je potvrdio spoljni revizor

- d. banka je dobila saglasnost od Centralne banke za uključivanje dobiti u osnovni kapital banke
6. iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 9 (u daljem tekstu: MSFI 9)

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala banke su:

1. gubitak iz prethodnih godina
2. gubitak iz tekuće godine
3. nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija
4. nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije
5. nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosti usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti
6. pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke
7. iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva utvrđenih posebnim propisom Centralne banke.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

1. nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija
2. naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija
3. iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive
4. subordinisani dug za koji su ispunjeni uslovi predviđeni Odlukom o adekvatnosti kapitala (Član 6)
5. hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi predviđeni Odlukom o adekvatnosti kapitala (Član 7)
6. revalorizacione rezerve na nepokretnosti u vlasništvu banke

Odbitne stavke pri izračunavanju dopunskog kapitala su:

1. stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije
2. potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđene hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital

Subordinisani dug se može uključiti u izračunavanje dopunskog kapitala ukoliko:

1. je dug u cjelosti uplaćen
2. je dug neobezbijeđen, odnosno banka ne garantuje plaćanje po tom dugu sopstvenim jemstvom, hipotekom ili na bilo koji drugi način
3. je u slučaju stečaja, odnosno likvidacije banke, dug podređen drugim obavezama i isplaćuje se tek nakon podmirenja obaveza prema drugim povjeriocima
4. se dug može koristiti za isplatu potraživanja povjerilaca u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije banke
5. se isplata duga povjeriocima ili otkup od same banke prije dospjeća mogu izvršiti samo:
 - a. u slučaju pretvaranja subordinisanog duga u akcije, isključujući kumulativne povlašćene akcije
 - b. u drugim slučajevima, uz saglasnost Centralne banke, ako isplata duga ne pogoršava pokazatelje adekvatnosti kapitala banke
6. je rok dospjeća duga unaprijed određen i duži od pet godina računajući od dana uplate
7. je o subordinisanom dugu zaključen pismeni ugovor koji, pored uslova iz tačaka 2-6 ovog člana, sadrži i napomenu da se subordinisani dug ne može smatrati depozitom.

Ukoliko je ugovoreno vraćanje subordinisanog duga u ratama, taj dug se može tretirati kao element dopunskog kapitala samo ako prva rata dospijeva za vraćanje u roku dužem od pet godina.

Prilikom izračunavanja dopunskog kapitala Banka je dužna da ukupni iznos subordiniranog duga umanjuje za po 20% početkom svake od poslednjih pet godina koje prethode ugovorenom roku dospjeća duga.

Hibridni instrument se može uključiti u izračunavanje dopunskog kapitala ukoliko:

1. je instrument izdala banka sa namjerom da ga uključi u izračun dopunskog kapitala
2. je obaveza po tom instrumentu u cjelosti uplaćena
3. je instrument neobezbijeđen, odnosno banka ne garantuje plaćanje po tom instrument sopstvenim jemstvom, hipotekom ili na bilo koji drugi način
4. je instrument u cjelosti, bezuslovno i bez odlaganja raspoloživ za pokriće gubitka

5. je u slučaju stečaja, odnosno likvidacije banke, dug podređen drugim obavezama i isplaćuje se tek nakon podmirenja obaveza prema drugim povjeriocima
6. je rok dospeljeća duga unaprijed određen i duži od pet godina računajući od dana uplate
7. isplata povjeriocima ili otkup od same banke prije dospeljeća nijesu mogući osim u slučaju pretvaranja ovog instrumenta u akcije banke, isključujući povlašćene kumulativne akcije
8. u slučaju da nivo sopstvenih sredstava padne ispod zakonom propisanog nivoa, banka ne može, do postizanja propisanog nivoa sopstvenih sredstava i/ili koeficijenta solventnosti, isplaćivati kamate, naknade i druge prinose po osnovu tog instrumenta i
9. u roku od 90 dana od dana kada se utvrdi da je iznos sopstvenih sredstava pao ispod iznosa koji predstavlja 75% propisanog iznosa, banka ne povećava sopstvena sredstva do propisanog nivoa, banka pretvara taj instrument u akcije koje se uključuju u osnovni kapital banke

Ukoliko je za hibridni instrument ugovorena obaveza banke da svoje obaveze po tom instrumentu plaća u ratama, taj instrument se može tretirati kao element dopunskog kapitala, samo ako prva rata dospijeva za plaćanje u roku dužem od pet godina.

U poslednjoj godini prije dospeljeća hibridni instrument se ne uračunava u dopunski kapital banke.

Odbitne stavke od sopstvenih sredstava banke su:

1. direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija
2. ulaganja Banke u subordinisani dug i hibridne instrumente druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije, u kojoj banka ima direktna ili indirektna ulaganja u iznosu većem od 10% kapitala te institucije
3. ukupan iznos direktnih ili indirektnih ulaganja u druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije u iznosu do 10% njihovog kapitala i ulaganje u subordinisani dug i hibridne instrumente koji nijesu obuhvaćeni tačkom 2
4. direktna ili indirektna ulaganja u akcije društva za osiguranje, društva za reosiguranje ili osiguravajuće holding kompanije u iznosu većem od 10% kapitala tog društva, odnosno kompanije
5. iznos direktnog ili indirektnog ulaganja u pravno lice koje se bavi nefinansijskom poslovnom aktivnošću, koje prelazi 10% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjena koja su u skladu sa ovim članom Odluke
6. iznos ukupnih direktnih i indirektnih ulaganja u pravna lica koja se bave nefinansijskom poslovnom aktivnošću, koji prelazi 30% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjena koja se vrše u skladu sa ovim članom odluke;
7. Potraživanja od pravnih lica i potencijalne obaveze prema pravnim licima povezanim sa Bankom, ako su ta potraživanja ili te potencijalne obaveze uspostavljeni pod uslovima koji su povoljniji u odnosu na uslove koji se primjenjuju prema drugim pravnim licima koja nijesu povezana sa bankom
8. potraživanja ili potencijalne obaveze obezbijeđene akcijama drugih banaka ili drugih kreditnih ili finansijskih institucija koje se ne kotiraju na priznatim berzama
9. iznos izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija, koji je u skladu sa dijelom ove Odluke kojom se uređuje sekjuritizacija, utvrđen kao odbitna stavka od sopstvenih sredstava.

Banka ne može uključivati u sopstvena sredstva:

1. dobit ili gubitak po osnovu obaveza vrednovanih po fer vrijednosti koji proizilaze iz promjena kreditnog rejtinga banke
2. rezerve za hedžing novčanog toka prethodno vrednovane po amortizacionom trošku i hedžingu novčanog toka koji se odnosi na neplanirane transakcije
3. nerealizovanu dobit od investicione imovine i finansijskih instrumenata raspoloživih za prodaju

Banka može subordinisani dug i hibridni instrument uključiti u dopunski kapital samo ukoliko Centralnoj Banci dostavi dokaz da su za uključivanje subordinisanog duga, odnosno hibridnog instrumenta u dopunski kapital ispunjeni gore pomenuti članovi.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka ("Sl. List CG" br. 82/2017) sopstvena sredstva banke predstavljaju zbir osnovnog kapitala Banke i dopunskog kapitala Banke, umanjen za odbitne stavke. Sopstvena sredstva banke sa stanjem na dan 31.12.2018. iznose 37,03 miliona EUR. Sopstvena sredstva banke na ovaj datum nijesu direktno uporediva sa 2012, 2011 i ranijim godinama

uslijed promjene načina obračuna. Od 1 januara 2018 primijenjena je metodologija Međunarodnih Računovodstvenih Standarda 9 (MRS 9 ili IFRS9).

Osnovni elementi sopstvenih sredstava iznose 41,5 miliona EUR dok su odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala 11,67 miliona EUR, a dopunski elementi iznose 7,2 miliona EUR

Ponderisana bilansna aktiva, formirana u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka, na dan 31.12.2018. godine iznosi 255.326 miliona EUR (31.12.2017. 245.272; 31.12.2016. RWA: 240.017;). U skladu sa Zakonom o bankama, a koji je u primjeni na 31.12.2018. godine, Banka je dužna da održava minimalni koeficijent solventnosti u iznosu od 10%. Koeficijent solventnosti na dan 31.12.2018. godine iznosi: 12,50%(2017. koeficijent solventnosti:12,36 %).

Na dan 31.12.2018. godine ni jedan pokazatelj poslovanja Banke ne odstupa od propisanog minimuma kako se to zahtijeva u skladu sa zakonskom regulativom Centralne Banke Crne Gore.

Ostvareni pokazatelji poslovanja po godinama

Pozicija\Godina	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ukupna aktiva u '000 EUR	224.077	292.672	410.475	428.79	494.535	506.838
Ponderisana aktiva (RWA) u '000 EUR	124.796	170.942	214.35	240.017	245.272	265.539
Povraćaj na prosječnu aktivu (ROAA)	1,19%	0,95%	0,78%	0,85%	0,85%	0,92%
Povraćaj na prosječni kapital (ROAE)	8,83%	8,11%	8,27%	9,33%	8,81%	10,20%
Koeficijent solventnosti	13,12%	15,25%	12,85%	11,34%	12,28%	12,50%

6. Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala

I. Sažet opis metodologije koje banka koristi za procjenu adekvatnosti internog kapitala banke

Banka formira katalog rizika i na osnovu ekspertskog mišljenja identifikuje materijalno značajne rizike koje prati u svom ICAAP modelu.

Banka je koristeći se ekspertskim mišljenjem ključnih rukovodilaca i zaposlenih definisala sledeće rizike kao materijalno značajne:

Kreditni rizik Hipotekarna banka za potrebe ICAAP a koristi standardizovanu metodu koju je propisala CBCG i koja se koristi kao osnova za kalkulisanje potrebnog kapitala za potrebe ocjene koeficijenta solventnosti uz nadogradnju u dijelu rezultata stres testiranja.

Na standardizovani obračun potrebnog kapitala za kreditni rizik dodaje se razlika između obračuna (PBA + PVB) u stresu i to se koristi Stres 2 kao dodatak za potrebn kapital. Posmatraju se pozicije PBA i na osnovu

pomjeranja parametara (dana kasnjenja, izosa ispravki vrijednosti i rezervacija po CBCG, pomjeranja vrijednosti nekretnina) posmatra se vrijednost PBA u novim okolnostima, razlika se uzima kao dodatak za ICAAP potreban kapital za kreditne rizike.

Kalkulacija se primjenjuje na 2018, a za potrebe forward lookinga se za 2019 godinu koristi isti % kao za 2018, na plansku velicinu potrebnog kapitala za kreditni rizik za 2019 dodaje se isti % na osnovu istorije 2018.

Rizik likvidnosti banke se definiše kao nesposobnost banke da izvršava svoje obaveze u roku njihovog dospijea i rizika nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke. Samim tim, pod rizikom likvidnosti banke podrazumijeva se obezbjeđivanje dovoljnog obima (novčanih) sredstava za pokriće svih obaveza banke (bilansnih i vanbilansnih) na dan njihovog dospijea.

Likvidnost se može definisati kao:

- kratkoročna (operativna) i
- strukturna likvidnost (na rok).

Operativnom ili kratkoročnom likvidnošću podrazumijeva se sposobnost banke da izvršava dnevne ili obaveze koje dospijevaju u kratkom roku (do sedam dana).

Obezbjeđenje strukturne likvidnosti pretpostavlja i ima za cilj usklađivanje novčanih primanja i novčanih izdavanja banke u dužem vremenskom periodu (preko sedam dana). Kao potreban kapital za pokriće rizika Hipotekarna banka koristi najveći GAP likvidnosti do 30 dana u poslednjih 12 mjeseci.

Rizik likvidnosti tržišta se definiše kao nesposobnost tržišta da obezbijedi dovoljno novca na tržištu pod uslovima koji mogu da obezbijede profitabilno i likvidno poslovanje banaka i privrede. Svaki poremećaj na tržištu likvidnosti utiče na rizik poslovanja banaka i na rizik ostvarenja postavljenih poslovnih ciljeva. Pri ocjeni se koristi ocjena eksperata.

Rizik likvidnosti – Banka pri računanju ekonomskog kapitala banke za rizik likvidnosti uzima GAP analizu i primjenu kamatnog šoka od 300 bp za potrebe ICAAP a. Za regularne potrebe to je šok od 200 bp.

Kamatni rizik u knjizi banke – Banka pri računanju ekonomskog kapitala banke za kamatni rizik u knjizi banke koristi pojednostavljenim izračunom promjene ekonomske vrijednosti kapitala banke i kalkulacije standardnih kamatnih šokova od 100,200 bp na GAP banke. Kod ICAAP a će koristiti kamtni šok od 300 bp.

Ove dvije kategorije se koriste u Hipotekarnoj banci za kalkulisavanje potrebnog kapitala za ostale rizike. Razlika ove dvije kalkulacije: kod ICAAP a se koristi promjena kamate od 300 bp, dok se za regularnu kalkulaciju koristi sok od 200 bp.

Za potrebe ICAAP a se za ostale rizike, Strateski rizik, Reputacioni riziki, rizik koncentracije, upravljački rizik itd koristi dodatak od 10% od dodatka na regulatorni kapital za Kreditni, Operativni i Rizik zemlje.?

Banka smatra da je veće trošenje vremena od efekta i prihvatljivosti relevantnosti kalkulacije za ostale rizike, svjesna je materijalne značajnosti njegovog uticaja na svoj profil rizičnosti, zbog čega pribjegava ekspertskim metodama procjene (% od) .

Operativni rizik Hipotekarna banka za potrebe ICAAP a koristi Standardised approach (SA) . Rezultat dobijen po Standardised Approach u se poredi sa Basic Indicator Approach (BIA) definisan odlukom o adekvatnosti kapitala banke. Razlika između te dvije kalkulacije je dodatak za potrebe ICAAP a.

Rizik zemlje Hipotekarna banka za potrebe ICAAP a koristi metodologiju regulatora za obračun potrebnog kapitala za rizik zemlje i koristi sters scenario da se svim zemljama pomjeri rejting kategorija za 2 pozicije u negativnom smjeru. Iskalkulise se potreban kapital u ovakvim okolnostima i koristi se za potrebe ICAAP a.

Rizik zemlje se u Banci definiše kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka za Banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od fizičkih i pravnih lica sa prebivalištem/sjedištem izvan Republike Crne Gore, a iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika i obuhvata:

- **Političko-ekonomski rizik**, pod kojim se podrazumijeva vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka koja proizilazi iz nemogućnosti naplate potraživanja banke zbog ograničenja utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika, kao i opštih ekonomskih i sistemskih prilika u toj zemlji.
- **Rizik transfere**, pod kojim se podrazumijeva vjerovatnoća ostvarenja gubitaka zbog nemogućnosti naplate potraživanja iskazanih u valuti koja nije zvanična valuta zemlje dužnika, koja proizilazi iz ograničenja plaćanja obaveza prema povjericima iz drugih zemalja u određenoj valuti, utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika.

Banka za rizik zemlje koristi standardizovani pristup.

	31/12/2018 REGULATORNI ZAHTJEVI	PROMJENA	UKUPNA KAPITAL _ICAAP_2018	% chg
UKUPNO POTREBAN KAPITAL	296,345	13.188	309,533	4.45%

	31/12/2019 REGULATORNI ZAHTJEVI PLAN	DODATNI KAPITAL U SKLADU SA ICAAP om PLAN	UKUPNA KAPITAL _ICAAP_2019_PLAN	% chg
UKUPNO POTREBAN KAPITAL	319,849	14.075	333,924	4.40%

II. Potrebni kapital za podržavanje tekućih i budućih aktivnosti

Hipotekarna Banka A.D. Podgorica (u daljem tekstu: Banka) je na 31.12.2018. godine imala sopstvena sredstva banke u apsolutnom iznosu od 37.034 EUR (u '000 EUR) i koeficijent solventnosti od 12,50% (zakonski zahtijevani minimum je 10%). Ostvarena dobit u 2018 ce se reinvestirati u akumuliranu dobit, postojeći kapital i planirani rast Banke su na nivou koji omogućava održavanje i više nego dovoljnog procenta koeficijenta solventnosti (na nivou većem od minimalno propisanog), da koeficijent neće biti ugrožen ni u jednom trenutku .

Planirani koeficijent solventnosti za kraj 2019:

	Plan 2019 REGULATORNI ZAHITJEVI
SSB	38,544
UKUPNO POTREBAN KAPITAL	319,849
KSB	12,05%

I. Potrebni kapital za kreditni rizik za sve kategorije izloženosti

Hipotekarna Banka A.D. Podgorica je na 31.12.2018. godine ukalkulisala potreban kapital za kreditni rizik za sve kategorije izloženosti u iznosu od: 255.326 EUR (u '000 EUR).

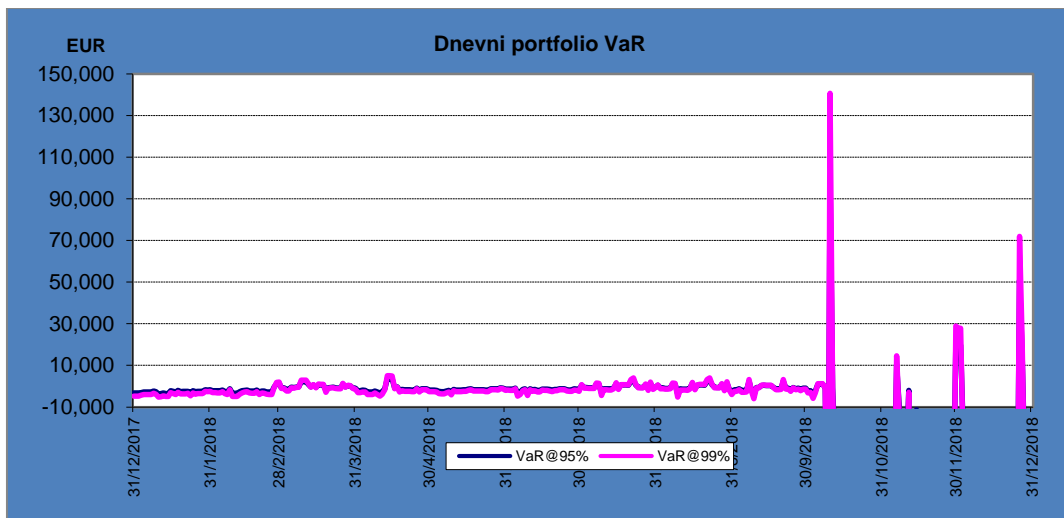

II. Potrebni kapital za tržišne rizike

Hipotekarna Banka A.D. Podgorica na 31.12.2018. je izdvojila 0 EUR potrebnog kapitala za tržišne rizike obzirom da valutni rizik nema velikog značaja za Banku (iznosi manje od 2% sopstvenih sredstava Banke).

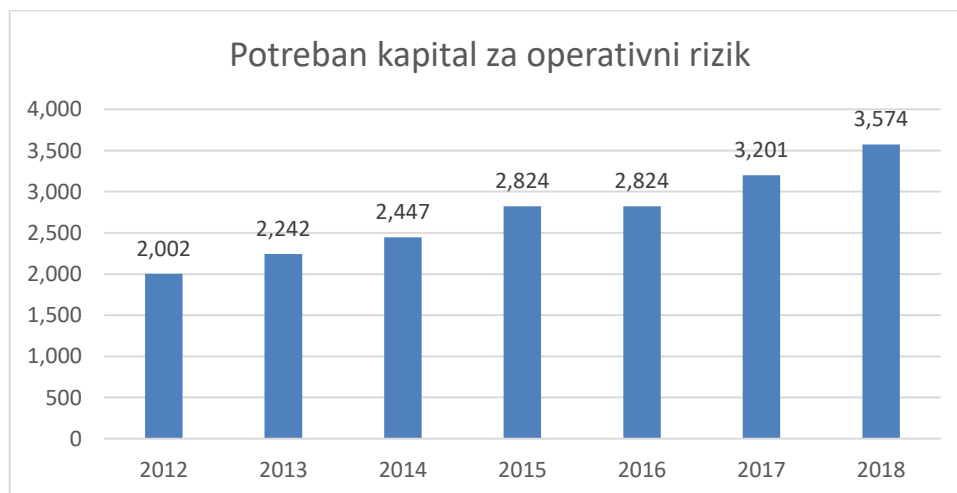
Kategorije potrebnog kapitala za tržišne rizike 31.12.2017.	iznos u '000 EUR
Potreban kapital za devizni rizik	0
UKUPNO:	0

Za potrebe internih kalkulacija se radi i VaR metodologija, sa intervalom povjerenja od 5% i 1%. U narednom dijagramu je prikazan dnevni VaR 95 i 99% za devizni rizik.

III. Potrebni kapital za operativne rizike

Hipotekarna Banka A.D. Podgorica (u daljem tekstu: Banka) na osnovu Basic Indicator Approach-a (jednostavni metod, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala, poglavlje VI - Izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik; član 6.1. Metodologije; Metodologija za izračunavanje potreba za kapitalom) je iskalkulisala 3.574 EUR (u '000 EUR) potrebnog kapitala za operativne rizike u 2018. godini.

7. Kreditni rizik

I. Definicija dospjelih nenaplaćenih potraživanja i nekvalitetne aktive (aktiva klasifikovana u kategoriju „C“ ili niže)

Dospjela nenaplaćena potraživanja su sva potraživanja koja nisu naplaćena u roku dospjeća, bez obzira koliko je vremena prošlo od tog roka.

Kod klijenata za koje se utvrdi nemogućnost plaćanja ugovorenih obaveza (neurednost u plaćanju – kašnjenje preko 90 dana, pogoršanje finansijskog položaja uslijed kojeg banka očekuje gubitak, izvršena restrukturanja uslijed nemogućnosti plaćanja, stečaj, prevare, fizičko lice je umrlo i sl.) koje su dospjele po ugovorenoj dinamici plaćanja u skladu sa Ugovorom o plasmanu.

Kašnjenje preko 90 dana:

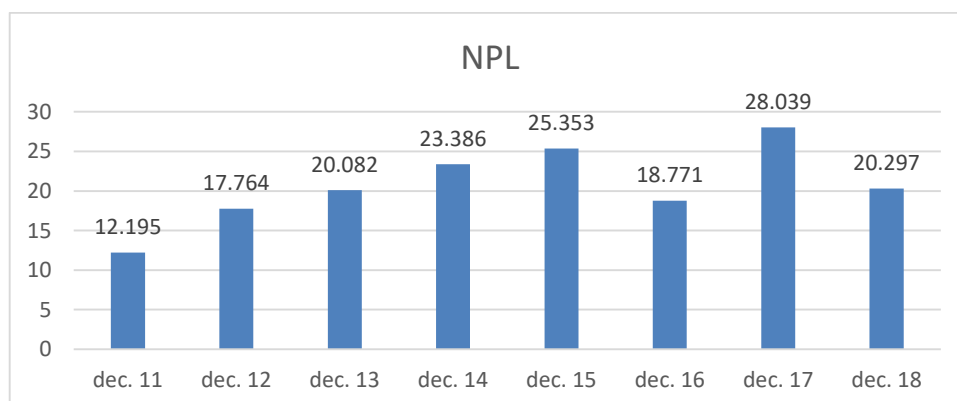
Obuhvata sva kašnjenja preko 90 dana.

Datum	kreditni, u '000 EUR	%
dec. 11	3.950	3,48%
dec. 12	3.258	2,77%
dec. 13	8.189	6,55%
dec. 14	4.046	2,76%
dec. 15	6.002	3,12%
dec. 16	10.838	4,91%
dec. 17	8.610	3,87%
dec. 18	8,873	3,59%

U kategoriju *nekvalitetna aktiva* pored klijenata koji kasne sa plaćanjem spadaju i klijenti klasifikovani u kreditne rejting kategorije: C1, C2, D i E. (Klasifikacija C1 i C2 često nije posljedica kašnjenja već lošijih finansijskih pozicija i racija u finansijskim izvještajima, kod pravnih lica)

NPL decembar 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, i 2018. godine

	NPL	%
dec. 11	12.195	10,61%
dec. 12	17.764	14,87%
dec. 13	20.082	16,11%
dec. 14	23.386	15,92%
dec. 15	25.353	13,17%
dec. 16	18.771	8,51%
dec. 17	28.039	12,59%
dec. 18	20.297	8,20%

II. Opis metoda usvojenih za utvrđivanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke/ispravki vrijednosti

Analiza i praćenje se radi na nivou individualnog klijenta i pojedine transakcije kao i na nivou portfolija. Upravljanje rizicima i odluke o kreditiranju zasnivaju se na kreditnim politikama, procedurama, pravilnicima za upravljanje rizicima i odgovarajućim alatima i procesima razvijenim u tu svrhu. Pri odobravanju kreditnih plasmana, svaki predlog se analizira sa aspekta rizika. Kreditna odluka se donosi u skladu sa nivoima odlučivanja koji su jasno i precizno definisani. Kod odlučivanja se koristi matrica odlučivanja i mogući ishodi glasanja kao i sam proces eskalacije u slučaju nepostojanja jedinstvenog mišljenja i stava po pitanju zahtjeva za plasmanom.

Pri analizi Banka utvrđuje: 1) namjenu kredita; 2) kreditnu sposobnost tražioca kredita, vrijednost kolaterala i uticaj drugih faktora koji su relevantni za mjerenje izloženosti kreditnom riziku.

Pripremljeni kreditni predlog dostavlja se Službi za kreditnu analizu u kojoj se vrši analiza istog, kao i analiza pokazatelja poslovanja, odnosno finansijskog stanja dužnika. Kreditna analiza obavezno sadrži procjenu da li će dužnik ostvarivati novčane tokove kojima će se obezbijediti otplata glavnice i kamate. Prilikom kreditne analize vodi se računa o zakonski i interno propisanim limitima, vodeći računa o koncentraciji po djelatnostima, opštinama, regionima, koncentraciji kolaterala, koncentraciji individualnih i grupa klijenata.

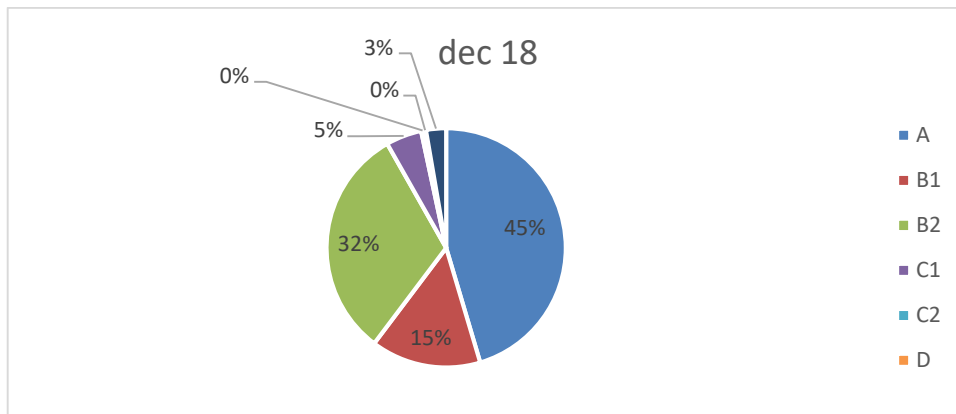
Sama kreditna analiza obuhvata analizu: profitabilnosti, likvidnosti, kapitalizacije, prošlih tokova gotovine, budućih tokova gotovine, istoriju otplate i saradnje sa bankom, kolaterale, zavisnost od kupaca, dobavljača, trend u grani u kojoj se poslovanje obavlja i ostalo. Analiza se zasniva na kvantitativnim podacima. Pored kvantitativne analize radi se i kvalitativna analiza a koja se odnosi na menadžment, kvalifikacionu strukturu, iskustvo u djelatnosti, očekivane trendove.

Banka vrši klasifikaciju stavki aktive i vanbilansa u skladu sa rejtingom klijenata minimum jednom mjesečno. Takođe, Banka u zavisnosti od grupacije klijenta minimum kvartalno vrši ispravku vrijednosti na grupnom – kolektivnom (portfolio) nivou ili na pojedinačnoj (individualnoj) ocjeni. Grupisanja se pored raspodjele na tip klijenta grupišu u odnosu na proizvode kod fizičkih lica.

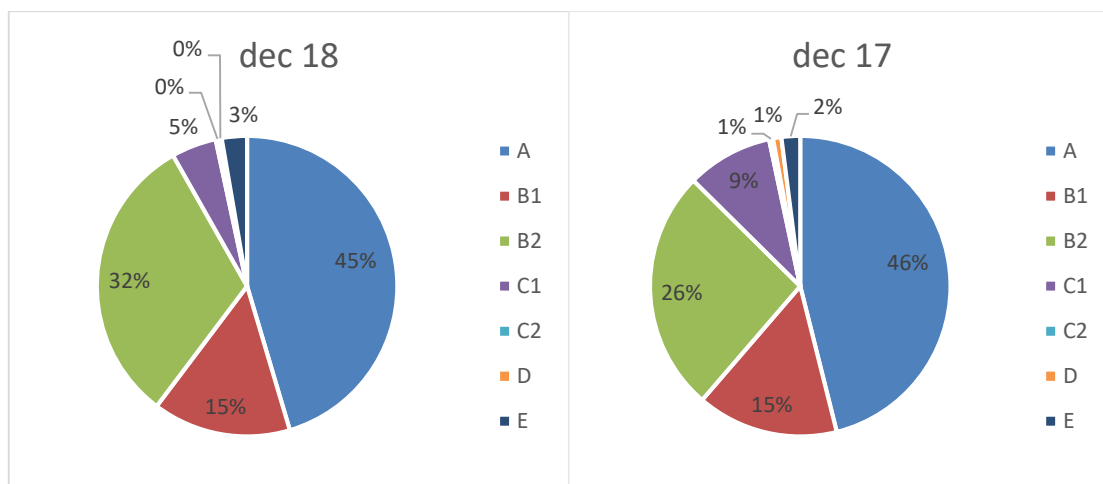
III. Ukupan iznos izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja i bez uzimanja u obzir efekta tehnika ublažavanja kreditnog rizika, kao i prosječan iznos izloženosti tokom izvještajnog perioda, razvrstan prema različitim kategorijama izloženosti

Ukupan iznos izloženosti bez uzimanja u obzir efekta tehnika ublažavanja kreditnog rizika na 31.12.2018.

Ukupno kategorija	Kreditni	Rezerve
A	112,362,684	0
B1	36,803,981	725,498
B2	78,006,021	5,430,696
C1	11,971,425	2,394,265
C2	984,519	420,807
D	635,509	444,826
E	6,706,033	6,706,033
Ukupno	247,470,172	16,122,126

Kategorija:	31.12.2017.	31.12.2018.
A	102.649.241	112,362,684
B1	33.920.459	36,803,981
B2	58.092.106	78,006,021
C1	20.612.853	11,971,425
C2	939.095	984,519
D	2.012.492	635,509
E	4.475.043	6,706,033
UKUPNO:	222.701.289	247,470,172

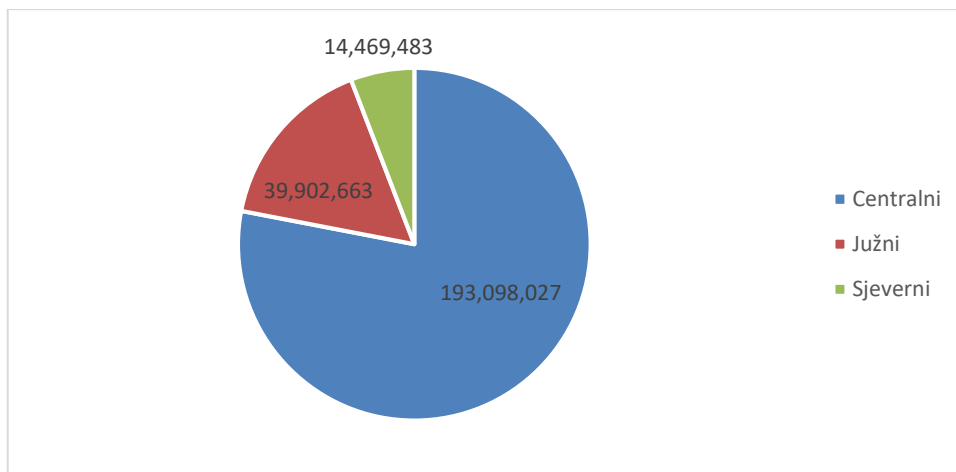
IV. Podjela izloženosti po geografskim područjima, razvrstanih na značajna područja prema značajnim kategorijama izloženosti banke (regioni, opštine i sl) a po potrebi i detaljnije razrađenih

Hipotekarna Banka AD Podgorica nastoji diverzifikovati izloženost na teritoriji Crne Gore. Objektivno je zavisna od demografske strukture i kretanja stanovništva kao i privredne aktivnosti koja se odvija na teritoriji Crne Gore. Dijelom regionalna diverzifikacija je uslovljena i vremenskim periodom otvaranja poslovnih jedinica. Dugoročni cilj Banke je ravnomjerna diverzifikacija na teritoriji poslovanja.

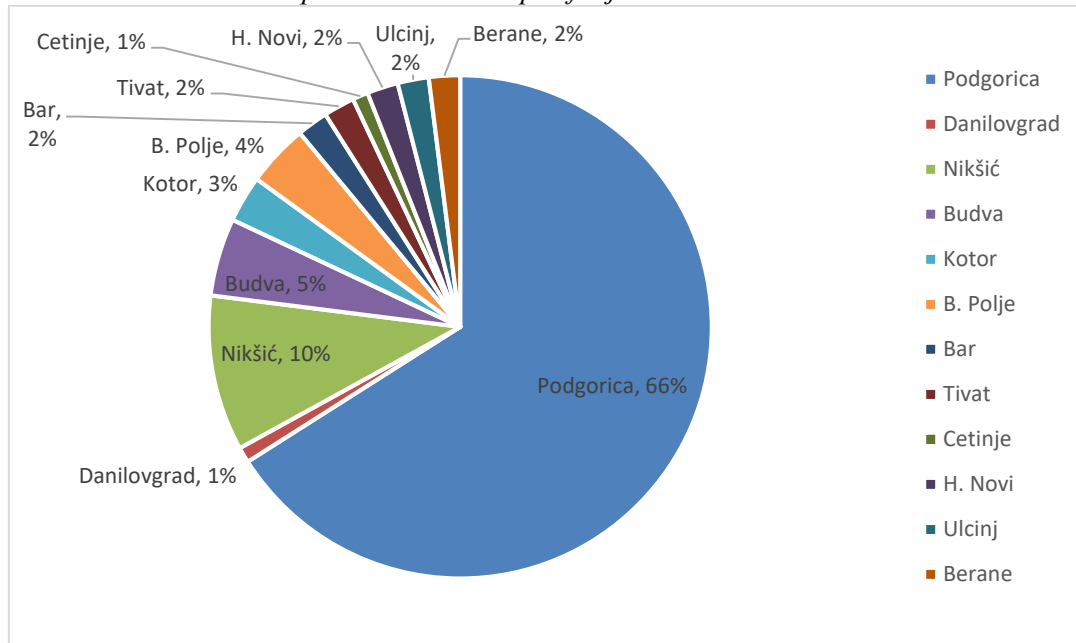
Portfolio po regionima (ukupan portfolio) na 31.12.2018.

Grad	Broj kredita	Broj kredita (%)	Portfolio	Portfolio (%)
Podgorica	20,700	60.54%	163,433,876.20	66.04%
Nikšić	2,267	6.63%	23,700,818.83	9.58%
Budva	1,091	3.19%	11,303,018.90	4.57%
Bijelo Polje	2,330	6.81%	10,694,004.41	4.32%
Kotor	1,088	3.18%	8,172,265.05	3.30%
Bar	1,101	3.22%	5,923,998.31	2.39%
Ulcinj	451	1.32%	5,280,417.14	2.13%
Herceg Novi	982	2.87%	4,761,795.45	1.92%
Tivat	1,081	3.16%	4,461,168.04	1.80%
Berane	1,137	3.33%	3,775,478.12	1.53%
Cetinje	1,224	3.58%	3,456,842.00	1.40%
Danilovgrad	738	2.16%	2,506,489.56	1.01%
Grand Total	34,190		247,470,172.01	

Region	Broj kredita	Broj kredita (%)	Portfolio	Portfolio (%)
Centralni dio	24,929	72.91%	193,098,026.59	78.03%
Južni dio	5,794	16.95%	39,902,662.89	16.12%
Sjeverni dio	3,467	10.14%	14,469,482.53	5.85%
Ukupno	34,190		247,470,172.01	

Struktura portfolija po regijama na 31.12.2018.

Opštinska struktura portfolija na 31.12.2018.

I. Podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti ili tipovima drugih ugovornih strana, razvrstane na kategorije izloženosti

Hipotekarna Banka AD Podgorica nastoji diverzifikovati izloženost po djelatnostima. Objektivno je zavisna od privredne aktivnosti koja se odvija na teritoriji Crne Gore.

Struktura kredita po djelatnostima na 31.12.2018.

Sektor	Iznos	Procenat
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	461	0.19%
Vađenje rude i kamena	3,468	1.40%
Prerađivačka industrija	9,169	3.71%
Snabdijevanje električnom energijom	308	0.12%
Snabdijevanje vodom	579	0.23%
Građevinarstvo	25,371	10.25%
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	46,090	18.62%
Saobraćaj i skladištenje	14,942	6.04%
Usluge pružanja smještaja i ishrane	21,654	8.75%
Informisanje i komunikacije	757	0.31%
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	5,781	2.34%
Poslovanje nekretninama	3,578	1.45%
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	5,115	2.07%
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2,266	0.92%
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	10,289	4.16%
Obrazovanje	8	0.00%
Zdravstvo i socijalna zaštita	328	0.13%
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	383	0.15%
Ostale uslužne djelatnosti	824	0.33%
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	0	0.00%
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	0	0.00%
Fizička lica	87,475	35.35%
Nerezidenti	8,623	3.48%
Ukupno	247.469	0.19%

VI Podjela izloženosti prema preostalom roku dospjeća

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza po očekivanom roku dospjeća sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

	Do mjesec dana	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 6 mjeseci	Od 6 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	U hiljadama EUR Preko 5 godina	Ukupno
Finansijska aktiva							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	114.397	-	-	-	-	14.651	129.048
<i>Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti</i>							
Kredit i potraživanja od banaka	19.708	1	401	5.000	-	-	25.110
Kredit i potraživanja od klijenata	10.427	17.830	22.576	57.589	81.283	40.608	230.313
Ostala finansijska sredstva	1.745					104	1.849
HOV	114.467						114.467
Ostala poslovna potraživanja	2.188						2.188
Ukupno	22.932	17.831	22.977	62.589	81.283	55.363	502.975
Finansijske obaveze							
<i>Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti</i>							
Depoziti banaka	1.410	-	-	-	-	-	1.410
Depoziti klijenata	52.432	35.197	43.847	84.259	171.869	22.712	410.316
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	121	11	13	60	10.793	14.232	25.230
Subordinisani dug	116	-	-	-	-	14.155	14.039
Ukupno	53,847	35,208	43,860	84,319	182,662	51,099	450,995
Ročna neusklađenost							
- 31. decembra 2018. godine	206,897	(17,377)	(20,883)	(21,730)	(101,379)	4,264	49,792
- 31. decembra 2017. godine	25,131	(3,496)	(8,130)	5,117	18,375	13,667	50,664

Kumulativni GAP:

- 31. decembra 2018. godine	206,897	189,520	168,637	146,907	45,528	49,792
- 31. decembra 2017. godine	25,131	21,635	13,505	18,622	36,997	50,664
% od ukupnog izvora sredstva						
- 31. decembra 2018. godine	41.31%	-3.47%	-4.17%	-4.34%	-20.24%	0.85%
- 31. decembra 2017.	5.14%	-0.71%	-1.66%	1.05%	3.76%	2.79%

Struktura sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2018. godine ukazuje na postojanje ročne neusklađenosti preostalog perioda dospjeća sredstava i obaveza od 1-3 mjeseca, 3-6 mjeseci 6-12 mjeseci i 1 – 5 godina. Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospelje obaveze, zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava. Kumulativni Gap je ročno usaglašen. Na dan 31. decembra 2018. godine, depoziti po viđenju u gore navedenoj tabeli su prikazani na osnovu očekivanih dospjeća korišćenjem modela baziranom na istorijskim podacima Banke. Banka primjenjuje navedeni pristup upravljanja likvidnošću od 31. decembra 2012. godine.

Ročnost finansijskih obaveza prema preostalom roku dospjeća

	U hiljadama EUR						Ukupno
	Po viđenju	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	
31. decembar 2018. godine							
OBAVEZE							
Obaveze prema bankama	1.410	-	-	-	-	-	1.410
Obaveze prema klijentima	276.568	11.879	22.482	55.913	37.715	5.759	410.316
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	121	11	13	60	10.793	14.232	25.230
Subordinisani dug	116	-	-	-	-	14.155	14.039
	277.983	11.890	22.495	55.973	48.508	34.146	450.995
31. decembar 2017. godine							
OBAVEZE							
Obaveze prema bankama	3.020	39	-	-	-	-	3.059
Obaveze prema klijentima	244.793	9.144	14.058	77.596	44.482	1.584	391.657
Obaveze po kreditima od banaka	-	1.154	134	1.992	14.110	12.556	29.936
Subordinisani dug	-	12	-	10.000	-	4.000	14.012
	247.813	10.349	14.192	79.588	68.582	18.140	438.664

V. Iznos nekvalitetne aktive i dospjelih nenaplaćenih portaživanja podijeljene na značajna geografska područja, uključujući rezervacije / ispravke vrijednosti za svako geografsko područje

Opština	Dospjela glavnica (C,D,E)	Nedospjela glavnica (C,D,E)	Kredit (C,D,E)	Rezervacija glavnice (C,D,E)
Podgorica	3,493,141.52	11,410,276.53	14,903,418.05	6,008,292.10
Budva	276,973.32	2,663,901.16	2,940,874.48	2,845,558.32
Bijelo Polje	237,776.79	907,838.66	1,145,615.45	543,046.09
Kotor	13,630.14	378,593.91	392,224.05	89,322.84
Nikšić	29,721.65	311,229.35	340,951.00	100,800.50
Cetinje	213,822.47	31,553.04	245,375.51	221,763.18
Berane	30,325.23	120,478.86	150,804.09	59,790.49
Danilovgrad	21,897.15	34,198.15	56,095.30	31,348.21
Tivat	15,539.92	20,203.04	35,742.96	23,150.57
Herceg Novi	16,985.19	17,262.96	34,248.15	19,030.57
Ulcinj	1,437.11	32,487.54	33,924.65	6,840.17
Bar	4,021.55	14,190.88	18,212.43	16,989.56
Grand Total	4,355,272.04	15,942,214.08	20,297,486.12	9,965,932.60

VII. Promjene u ispravkama vrijednosti za nekvalitetnu aktivu

ISPRAVKE VRIJEDNOSTI

Kretanja na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja dati su u prilogu:

a) Promjene spravke vrijednosti

U hiljadama EUR

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Promjene ispravke vrijednosti po osnovu:		
- kredita	2,810	3,364
- depozita kod banaka	-	-
- HoV	331	-
- vanbilansnih stavki	442	195
- ostalo	18	61
	<u><u>3,563</u></u>	<u><u>3,230</u></u>

b) Promjene ispravki vrijednosti

U hiljadama EUR

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Promjene ispravke) po osnovu:		
- sudski sporovi	67	-
- ostalo	-	11

62
-
11
c) Promjene na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja 2018. godina
2018. godina

U hiljadama EUR	Kredit i poslovi lizinga	Kamate	Stecena aktiva	Rezerve za operativni rizik, rizik zemlje i sudske sporove	Ostala potraživanja	Rezervisanja na vanbilansnu evidenciju	Obezvrjeđenje HoV	Obezvrjeđenje depozita	Ukupno
Stanje na početku godine	8,925	208	1,651	330	667	1,293	2,200	33	15,307
Efekte primjene IFRS 9-bez uticajana na BU	1,640	14	-	-	3	-	305	48	2,185
Obezvrjeđenje vrijednosti u toku godine, neto	2,810	-	7	11	62	14	442	331	3,625
Ukidanja/ispravke koja nisu imala efekte na BU	-	890	-	5	-	145	-	2,200	-
Prenos na vanbilans	-	-	-	-	26	-	3	-	33
Stanje na kraju godine	12,485	210	1,517	392	710	1,427	1,116	10	17,867

2017. godina

U hiljadama EUR	Kredit i poslovi lizinga	Kamate	Stecena aktiva	Rezerve za operativni rizik	Ostala potraživanja	Rezervisanja na vanbilansnu evidenciju	Obezvrjeđenje inv.HoV raspoloživih za prodaju	Obezvrjeđenje depozita	Ukupno
Stanje na početku godine	6,255	82	1,281	341	777	1,489	2,200	38	12,463
Obezvrjeđenje vrijednosti u toku godine, neto	3,364	-	-	-	11	60	-	-	3,217
Ukidanja/ispravke koja nisu imala efekte na BU	-	154	370	-	-	164	-	-	360
Prenos na vanbilans	694	-	28	-	-	6	-	5	733
Stanje na kraju godine	8,925	208	1,651	330	667	1,293	2,200	33	15,307

8. Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti

Banka u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala standardizovanim metodom, izračunava potrební kapital za kreditni rizik.

Tabela pruža detaljan uvid u sve stavke bilansne aktive koje se ponderišu i služe za izračun potrebnog kapitala za kreditni rizik (članovi 11-71 Odluke). Iznos izloženosti u tabeli predstavlja knjigovodstvenu vrijednost izloženosti umanjenu za iznos rezervacija (veći iznos ili obračunate rezervacije ili ispravke vrijednosti) za te izloženosti (član 12 Odluke) - i dobija se *neto princip*. Rizikom ponderisani iznos izloženosti predstavlja proizvod iznosa neto izloženosti i odgovarajućeg pondera rizika za tu izloženost (član 14 Odluke). Definicije pojedinih entiteta prema kojima je Banka izložena date su u samom tekstu Odluke.

Naziv potraživanja		Bruto izloženosti	Rezervacije (veći iznos ili obračunate rezervacije ili	Iznos izloženosti	Rizikom ponderisani iznos izlož.
		1	2	3=1-2	4
Ponder 0%		244,522	6	244,516	-
1	Izloženost prema Evropskoj centralnoj banci			0	-
4	Izloženost prema centralnoj vladi u Crnoj Gori i CBCG	214,773	4	214,769	-
7	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	14,608	0	14,608	-
9	Izloženosti koje su predmet kreditne zaštite, a za koje su ispunjeni uslovi za primjenu pondera 0% (član 102 stav 1, član 103 tačka 1, član 104 Odluke)	15,141	2	15,138	-
Ponder 10%					
Ponder 20%		16,858	82	16,776	3,355
3	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralim razvojnim	1,745	1	1,744	349
4	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralim razvojnim	15,078	80	14,997	2,999
5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralim razvojnim	35	1	34	7
11	Gotovina na putu	1	0	1	0
Ponder 35%		19,942	649	19,293	6,753
1	Izloženosti obezbjeđene stambenim nepokretnostima za koje su ispunjeni uslovi iz člana 37 Odluke	19,942	649	19,293	6,753
Ponder 50%		23,601	2,999	20,602	10,301
4	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralim razvojnim	5,043	150	4,893	2,447
5	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralim razvojnim	5,474	108	5,366	2,683
8	Izloženosti obezbjeđene hipotekom ili fiducijom na poslovnoj nepokretnosti u Crnoj Gori do 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 38 stav 1 tačka 1 Odluke)	11,449	1,605	9,844	4,922
10	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji su obezbjeđeni nepokretnostima iz člana 35 stav 1 tačka 1 i 2 Odluke, za koje su ispunjeni uslovi iz člana 42 stav 4	1,635	1,137	499	249
Ponder 75%		66,031	2,263	63,768	47,826
1	Izloženost prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima (ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 34 Odluke)	66,031	2,263	63,768	47,826
Ponder 100%		145,423	16,845	128,578	128,578
1	Izloženost prema centralnim vladama, centralnim bankama, administrativnim tijelima i neprofitnim društvima koja pri utvrđivanju pondera rizika imaju tretman centralne vlade za koje banka koristi rejting utvrđen od	7,680	154	7,526	7,526
7	Izloženost prema institucijama, jedinicama regionalne ili lokalne samouprave, (član 22 Odluke) administrativnim tijelima i neprofitnim društvima (član 24, stav 1, tačka 2 Odluke), multilateralim razvojnim	2,146	0	2,146	2,146
8	Učešće banke u kapitalu ili ulaganje u druge elemente sopstvenih sredstava druge kreditne institucije ukoliko ne predstavlja odbitnu stavku sopstvenih sredstava (član 31 Odluke)	125	2	122	122
9	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 3 ili 4	2,827	39	2,789	2,789
10	Izloženost prema privrednim društvima za koje ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije pod uslovima iz člana 32 stav 2 Odluke	6,123	166	5,957	5,957
11	Izloženosti obezbjeđene hipotekom ili fiducijom na poslovnoj nepokretnosti u Crnoj Gori koja prelazi 50% tržišne vrijednosti nepokretnosti (član 38 stav 1 tačka 2 Odluke)	25,669	1,785	23,884	23,884
13	Ostale izloženosti obezbjeđene nepokretnostima (koje ne ispunjavaju uslove za razvrstavanje u neku od kategorija iz člana 35, stava 1, tačka 1 i 2)	32,621	2,408	30,213	30,213
14	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji nisu obezbjeđeni kolateralom, ukoliko izdvojene rezerve za potencijalne kreditne gubitke prelaze 20% neobezbjeđenog dijela ,	7,416	6,876	540	540
20	Izloženosti u vidu udjela u kapitalu investicionih fondova za koje banka ne koristi rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije (član 52 stav 1 tačka 2 Odluke)	5,427	0	5,427	5,427
21	Učešće u kapitalu drugih pravnih lica i ostalim kapitalnim ulaganjima, isključujući ulaganja koja predstavljaju odbitnu stavku pri izračunavanju sopstvenih sredstava banke (član 58 Odluke)	1,079	442	638	638
22	Materijalna imovina (zemljište, zgrade, oprema, avansi za materijalnu imovinu i materijalnu imovinu u pripremi (član 62 Odluke)	5,491	2,190	3,301	3,301
23	Izloženosti za koje drugim odredbama ove odluke nije propisan način primjene pondera rizika član 63 Odluke)	48,819	2,784	46,034	46,034
Ponder 150%		3,627	317	3,310	4,965
9	Izloženost prema privrednim društvima za koje banka koristi kreditni rejting utvrđen od strane priznate eksterne institucije sa stepenom kreditnog kvaliteta 5 ili 6	306	84	222	333
10	Izloženosti ili djelovi dospjele a nenaplaćene izloženosti (duže od 90 dana) koji nisu obezbjeđeni kolateralom, ukoliko izdvojene rezervacije za potencijalne kreditne gubitke ne prelaze 20% ,	1	0	1	2
11	Visokorizične izloženosti u skladu sa članom 43 i 44 Odluke	3,320	232	3,087	4,631
Ponder 350%					
1	Izloženosti pozicija u sekjuritizaciji sa stepenom kreditnog kvaliteta 4 (član 154 Odluke)			0	-
UKUPNO PONDERISANA BILANSNA AKTIVA		520,003	23,161	496,842	201,778

PVB - Izvještaj o ponderisanim vanbilansnim stavkama

Tabela pruža detaljan uvid u sve stavke vanbilansne aktive koje se ponderišu i služe za izračun potrebnog kapitala za kreditni rizik (članovi 13 i 14 Odluke o adekvatnosti). Iznos izloženosti po osnovu stavki vanbilansa predstavlja vanbilansnu obavezu Banke (kreditni ekvivalent vanbilansne izloženosti) tj. knjigovodstvenu vrijednost umanjenu za iznos rezervacija (veći iznos ili obračunate rezervacije ili rezerve za vanbilans). Ponderisana vrijednost izloženosti po osnovu vanbilansa predstavlja proizvod

kreditnog ekvivalenta vanbilansne izloženosti i odgovarajućih pondera rizika za tu izloženost kako je dato u tabeli.

R. br.	Vrsta vanbilansnih stavki	Bruto izloženost				Rezervacije za vanbilans				Iznos izloženosti				Faktor konverzije	Iznos izloženosti nakon primjene faktora konverzije				Iznos nakon primjene odgovarajućih pondera rizika				UKUPNO	Pozicija			
		0%	35%	50%	100%	UKUPNO	0%	35%	50%	100%	0%	35%	50%		100%	0%	35%	50%	75%	100%	0%	35%			50%	75%	
Nizak rizik		1				2				3=1-2					5=3*4				6=5/pojedinačni ponderi				7=ukupno 6				
1.	Heskorđeni kreditni aranđmani (ugovori o kreditu, kupovni hartiji od vrijednosti, izdavaju garancije ili akcepti) koji se mogu bezuvjetno opozvati u svakom trenutku bez prethodnog obavješćavanja, ili daju mogućnost automatskog otkaza zbog pogoršanja kreditne sposobnosti korisnika kredita	20.353				20.353	0							0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2.	Besuvjetno opozivne kreditne linije odobrene stanovništvu (kreditne linije, preobrazbu na račun) za koje odgovore uslovi dozvoljavaju banci da ih u potpunosti opozove (besuvjetno opozivne kreditne linije)	1.836	727	68	12.866	15.497	0	20	4	420	1.836	707	64	12.446	0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
3.	Izloženosti koje su predmet materijalne i nematerijalne kreditne zaštite a za koje su ispunjeni uslovi za primenu pondera 0%	537.985				537.985					537.985			0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Ukupno iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 0%		566.174	727	68	12.866	573.835																				4	
Srednje nizak rizik																											
2.	Heskorđeni kreditni aranđmani s originalnim rokom dospijeća do jedne godine, koji ne mogu biti bezuvjetno opozvani u bilo koje vrijeme bez prethodnog obavješćavanja kao i neskorđeni kreditni aranđmani koji ne pruđaju mogućnost automatskog otkaza zbog pogoršanja kreditne sposobnosti korisnika	471	434	432	13.012	14.349	0	16	9	457	471	418	423	12.555	20%	94	84	85	0	2.511	0	29	42	0	0	2.583	6
Ukupno iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 20%		471	434	432	13.012	14.349																				7	
Srednji rizik																											
1.	Izdati i potvrđeni dokumentarni krediti koji ne predstavljaju stavku srednje niskog rizika					0					0	0	0	0	50%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
2.	Zemljiva i garancije (uključujući žiridne garancije, garancije za dobit izvršenje posla, carinske garancije i garancije za izmjene poreza) i garancije koje nemaju svojstvo kreditnih supstata	0	233	66	33.959	34.258	16	4	1.195	0	217	62	32.764	50%	0	109	31	0	16.382	0	38	16	0	0	0	16.435	9
Ukupno iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 50%		0	233	66	33.959	34.258																				13	
Visoki rizik																											
1.	Garancije koje imaju svojstvo kreditnih supstata	75	756	694	33.301	34.826	2	37	41	1.167	73	719	653	32.134	100%	73	719	653	0	32.134	0	252	327	0	0	32.712	14
10.	Datke različite vanbilansne obaveze	2.564				2.564					2.564	0	0	0	100%	2.564	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23
Ukupno iznos vanbilansnih stavki ponderisanih sa faktorom konverzije 100%		2.639	756	694	33.301	37.390																				37	
UKUPNO IZNOS PONDERISANIH VANBILANSNIH STAVKI		563.284	2.158	1.268	93.138	669.832																				51.738	25

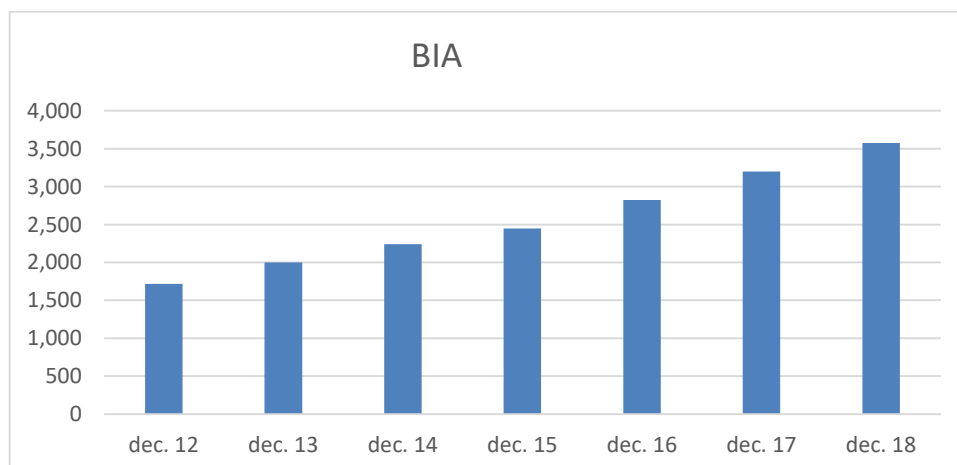
9. Rizik druge ugovorne strane

Banka na 31.12.2018. nije bila izložena riziku druge ugovorne strane pa stoga ne objavljujemo informacije o takvim izloženostima.

10. Operativni rizik

Operativni rizik se u Banci definiše kao vjerovatnoća ostvarenja gubitka u poslovanju Banke, usled neadekvatnih ili propusta vezanih za interne procese, kontrole i ljude ili/i eksternih događaja, odnosno usled slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravni radnji i spoljnih događaja koji mogu Banku izložiti riziku. Banka za izračun potrebnog kapitala za pokriće operativnih rizika koristi osnovni indikator (BIA - Basic Indicator Approach) a paralelno koristi za interne potrebe i standardizovani pristup kao dopunski parametar.

Godina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Basic Indicator Approach (BIA)	1.718	2.002	2.242	2.447	2.824	3.201	3.574

11. Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica

Shodno Strategiji upravljanja rizicima, Banka može vršiti investiranja u dužničke hartije od vrijednosti, kao i vlasničke hartije od vrijednosti koje se kotiraju na berzi, odnosno akcije pravnih lica koja se bave finansijskom ili nefinansijskom djelatnošću za koje se procijeni da Banka po osnovu investicija u vlasničke hartije od vrijednosti, može ostvariti prinose uz prihvatljiv nivo rizika. Investiciona aktivnost, usmjerena na podizanje efikasnosti upravljanja sredstvima, prihvatljiva je i poželjna uz minimiziranje rizika iz tih aktivnosti.

S obzirom na navedeno, Banka u svom portfoliju ima vlasničke i dužničke hartije od vrijednosti.

Struktura ulaganja na dan 31.12.2018.

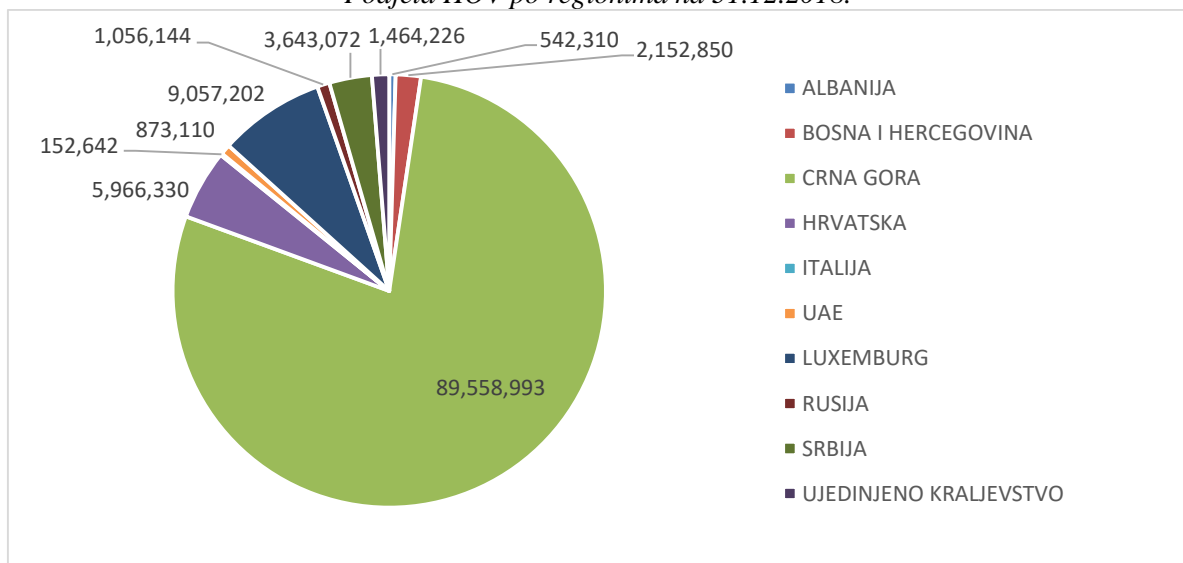
(u '000 EUR)

Vlasničke hartije od vrijednosti	6,627
Dužničke hartije od vrijednosti	107.840

Podjela HOV po regionima na 31.12.2018

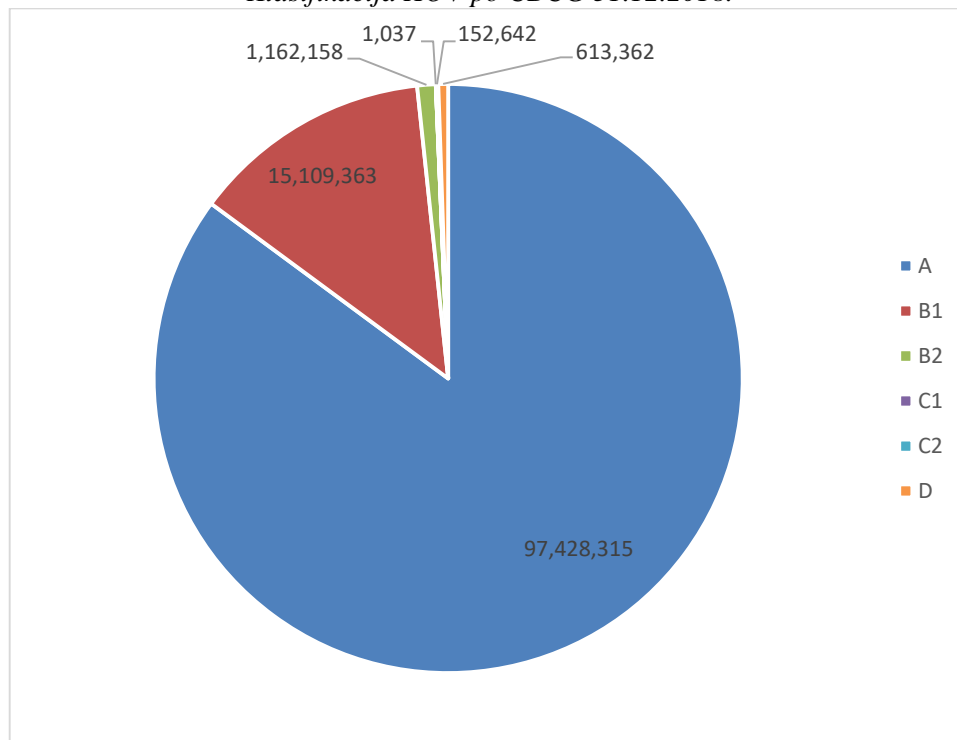
Naziv_drzave	Iznos
CRNA GORA	89,558,993
LUXEMBURG	9,057,202
HRVATSKA	5,966,330
SRBIJA	3,643,072
BOSNA I HERCEGOVINA	2,152,850
UJEDINJENO KRALJEVSTVO	1,464,226
RUSIJA	1,056,144
UJEDINJENI ARAPSKI EMIRATI	873,110
ALBANIJA	542,310
ITALIJA	152,642
Ukupno	114,466,878

Podjela HOV po regionima na 31.12.2018.

Klasifikacija HOV po CBCG 31.12.2018.

Gradacija	Iznos
A	97,428,315
B1	15,109,363
B2	1,162,158
C1	1,037
C2	152,642
D	613,362
Ukupno	114,466,878

Klasifikacija HOV po CBCG 31.12.2018.

Sva sredstva i obaveze koja se vrednuju po fer vrijednosti ili čija se fer vrijednost objelodanjuje u finansijskim iskazima klasifikovana su u tri nivoa hijerarhije fer vrijednosti:

- Nivo 1 - Kotirane tržišne cijene (nekorigovane) na aktivnom tržištu za istovjetna sredstva ili obaveze
- Nivo 2 - Korišćenje tehnike vrednovanja za koje je najniži nivo ulaznog podatka značajnog za utvrđivanje fer vrijednosti direktno ili indirektno uočljiv
- Nivo 3 - Korišćenje tehnike vrednovanja za koje najniži nivo ulaznog podatka značajnog za utvrđivanje fer vrijednosti nije uočljiv

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti, data je u narednoj tabeli:

31.12.2018.	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska sredstva				
-po fer vrednosti kroz ostali rezultat	100,158	5,427	8,882	114,467
-po fer vrednosti kroz bilans uspeha				0
Ukupno	100,158	5,427	8,882	114,467

12. Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige

I. Priroda rizika kamatne stope i ključne pretpostavke korišćene za mjerenje izloženosti riziku kamatne stope koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke

U uslovima deregulacije bankarskog poslovanja i dinamičnih promjena u bankarskom okruženju, kamatne stope banke se često mijenjaju i usklađuju sa novonastalim uslovima poslovanja banke. To se odnosi kako na aktivne tako i na pasivne kamatne stope.

Mogućnost promjene kamatnih stopa je bitna karakteristika poslovne politike Banke i ključni faktor uspješnog poslovanja banke. Od obima i strukture produktivne aktive banke i visine aktivnih kamatnih stopa zavisi nivo ukupnog prihoda banke, dok su rashodi primarno determinisani visinom pasivnih kamatnih stopa i strukturom pasive.

Razlika između ukupnih prihoda i rashoda od kamata predstavlja neto kamatni prihod banke.

Politika kamatnih stopa se formira u skladu sa poslovnom strategijom Banke, strategijom procenta ostvarenja prihoda od kamatne stope u ukupnim prihodima i procenta kamatnih rashoda u ukupnim rashodima Banke. Definisanjem učešća neto kamatnih prihoda u ukupnim prihodima, Banka kroz biznis plan i projekcije bilansa stanja, bilansa uspjeha i novčanih tokova u dugom roku, formira svoju strategiju i politiku kamatnih stopa.

Obzirom da banka vrši ročnu transformaciju depozita iz kratkoročnih izvora u dugoročne plasmane, mora voditi računa o horizontalnoj ravnoteži u bilansu stanja: da se varijabilni izvori plasiraju u varijabilne plasmane, a se fiksni izvori plasiraju u fiksne plasmane, te da se eventualni neusklađenosti ispravljaju tehnikama „hedžinga“. Na operativnom nivou treba koristiti informacije i predviđanja kretanja inflacije, tendencija kretanja kamatnih stopa na tržištu (lokalnom, regionalnom i međunarodnom) i koristiti eventualne prostore (otvorene pozicije) za stvaranje dodatnih prihoda kroz pravilno operativno pozicioniranje Banke.

Banka preko ALCO komiteta prati ostvarivanje strategije i ove politike, prati da se ne daju dugoročni plasmani sa fiksnim kamatnim stopama koji se vezuju za kratkoročne izvore (obezbjeđuje ročnu usklađenost), da se premija rizika uključuje u aktivnu kamatnu stopu na plasmane u skladu sa rejtingom klijenta i da se vremenska dimenzija ima u vidu prilikom formiranja kamatne stope.

Faktori rizika od kojih zavisi tržišno formiranje kamatnih stopa su:

1. premija rizika
2. ročna transformacija sredstava
3. plasman u Hartije od vrijednosti
4. nekamatonosna pasiva
5. veličina banke
6. intenzitet konkurencije

7. struktura plasmana i depozita
8. pozicija na tržištu novca
9. preferencija komitenata
10. tendencija kretanja kamatnih stopa na tržištu
11. nivo referentne kamatne stope dostupne Banci
12. nivo kamatne stope na među-bankarskom tržištu
13. elementi konkurentnosti
14. predviđanje inflacionih trendova
15. stopa obavezne rezerve na depozite

Prema vrsti uzroka rizika kamatne stope, možemo ih podijeliti na sledeće kategorije:

- Rizik ročne neusklađenosti
- Rizik krive prinosa
- Rizik osnovice (referentnih kamatnih stopa, fiksnih i varijabilnih) i
- Rizika opcije (prijevremenog vraćanja plasmana ili povlačenja depozita)

II. Promjene ekonomske vrijednosti, dobiti ili drugog relevantnog mjerila koje koriste zaposleni u banci, zaduženi za mjerenje, praćenje i upravljanje rizikom kamatne stope, a koje su nastale zbog promjena kamatnih stopa u skladu sa korištenim metodama za izračunavanje kamatnog rizika, raščlanjeno po valutama

ALCO, minimalno jedanput mjesečno, na svojim sjednicama razmatra rizik kamatne stope iz bankarske knjige, praćenjem mjesečno ostvarenih prihoda i rashoda i odnos sa planom za tu godinu (biznis planom), posmatra mjesečno obračunatu maržu na aktivnoj i pasivnoj strani bilansa stanja poredi ih i posmatra kamatnu maržu. Takođe konvertuje kamate na godišnjem nivou, poredi kamatonosnu aktivu i pasivu i dinamiku kretanja u vremenskom periodu od godinu dana. ALCO prati i mjesečno ostvarene prihode i rashode, poredi ih sa planiranim i prati u dužem vremenskom periodu (od najmanje godinu dana).

Takođe, prati se izloženost Banke na promjene u kamatnim stopama, primjenom standardizovanog šoka od 200 b.p. i uticaj na bilans uspjeha. Prati se dodatno i uticaj u slučaju povlačenja novca sa računa a vista depozita. Praćenje se vrši na osnovu GAP analiza i uticaja na bilans uspjeha za sve valute na konsolidovanoj osnovi kao i na nivou pojedinačnih značajnijih valuta. GAP analiza obuhvata vremenske okvire za raspoređivanje stavki bilansa stanja: 1-30 dana, 31-90 dana, 91-180 dana, 181 -365 dana, preko 1 godine.

Pored GAP analize, koristi se i GAP –trajanja kako bi se pratila i potencijalna promjena svih vrijednosti budućih aktivnih i pasivnih gotovinskih tokova Banke osjetljivih na kamatni rizik čija razlika predstavlja „ekonomsku vrijednost kapitala“ Banke ili EVE (Economic value of Equity). Za razliku od kamatnog GAP –a koji uzima u obzir aktivne i pasivne gotovinske tokove do jedne godine, GAP trajanja uzima u obzir sve gotovinske tokove.

Prilikom izračunavanja gap-a dospijeća, pretpostavka je da sve pozicije kamatonosno osjetljive aktive i pasive u okviru jedne zone dospijevaju istovremeno na sredini te zone.

Kako bi se izračunao uticaj postojanja GAP-a dospijeća svake od četiri vremenske zone na neto prihode od kamata do godine dana, potrebno je pomnožiti iznos GAP-a sa dijelom godine tokom kojeg GAP postoji kao i sa standardizovanim kamatnim šokom koji iznosi 0,02 (200 bps). Dio godine tokom kojeg postoji izloženost GAP-u se računa kao broj dana od sredine te vremenske zone do kraja godine, podijeljen sa brojem dana u godini. Kao primjer, za prvu zonu ova vrijednost iznosi 0,96 godina ((365-15)/365). Ukupna godišnja promjena neto prihoda od kamata do godine dana (red 14 u Tabeli 1) usled standardizovanog kamatnog šoka se dobija kada se saberu uticaji na neto kamatni prihod u sve četiri vremenske zone.

Potreban kapital za pokriće rizika kamatne stope iz bankarske knjige se dobija kao maksimalna vrijednost godišnje promjene prihoda od kamata za posljednjih 12 mjeseci. Podaci o godišnjim promjenama prihoda od kamata se dobijaju na osnovu mjesečnih kalkulacija koje sprovodi Služba za

nadzor i izvještavanje o rizicima u domenu upravljanja rizikom kamatne stope iz bankarske knjige u skladu sa Procedurom za upravljanje rizikom kamatne stope iz bankarske knjige.

Stres testiranje se radi dopunom promjena kamatnih stopa do +/- 300 bps ili 3%. Kako Banka radi sa fiksnim kamatnim stopama i na strani aktive i na strani pasive, promjena od 3% je i više nego ekstremna uticaj za period od 12 mjeseci.

13. Sekjuritizacija

Banka nema sekjuritizacijskih transakcija i izloženosti pa stoga ne objavljujemo informacije o takvim izloženostima.

14. Tehnike ublažavanja kreditnog rizika

I. Politike i procesi za korišćenje bilansnog i vanbilansnog netiranja

U dijelu materijalne kreditne zaštite Banka ne koristi postupke bilansnog i vanbilansnog netiranja, Banka kod depozita i drugih kolaterala koristi jednostavne metode u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala.

II. Politike i procesi za priznavanje i upravljanje kolateralom

Kod kreditnog rizika (pored politike Banke da odobrava kredite definisane namjene) novčani tok dužnika uzima se kao primarni izvor povratka kredita, ali Banka svoje plasmane takođe osigurava i sekundarnim izvorom povrata duga tj. kolateralom.

Kolateral kao sekundarni izvor povratka duga uzima se ukoliko izostane primaran izvor povrata duga – novčani tok, a ne zato da bi se slabi kreditni zahtjev učinio prihvatljivim.

Vrste i osnovne karakteristike instrumenata osiguranja koje Banka najčešće prihvata za osiguranje svojih potraživanja, kao i osnovni kriterijum za njihovo prihvatanje definisani su Pregledom kategorija obezbjeđenja – Katalogom kolaterala.

III. Opis osnovnih vrsta kolaterala kojim se banka koristi

Banka za potrebe umanjavanja kreditnog rizika koristi materijalnu i nematerijalnu kreditnu zaštitu.

Banka, za osiguranje svojih potraživanja, kod materijalnih obezbjeđenja najčešće ugovara sledeće kolaterale:

- Nekretnine
- Depoziti
- Hartije od vrijednosti
- Polise osiguranja
- Zaloge
- Operativne instrumente osiguranja naplate potraživanja

Banka, za osiguranje svojih potraživanja, kod nematerijalnih obezbjeđenja najčešće ugovara sledeće kolaterale:

- Garancije drugih banaka koje imaju zadovoljavajući rejting
- Jemstva drugih pravnih lica
- Garancije države, jedinica lokalne i regionalne samouprave
- Jemstva drugih lica – prihvatljivih za Banku

Oblik i visina zahtijevanog kolaterala varira u zavisnosti od rejtinga dužnika, vrsti ročnosti i plasmana. Dugoročni plasmani kojima se finansiraju osnovna sredstva dužnika i/ili dugoročne stambene potrebe fizičkih lica, moraju biti osigurane hipotekom na nepokretnosti (ima). Poželjno je da je hipoteka u vlasništvu dužnika ali banka prihvata i da kreditni i hipotekarni dužnik su različita lica (naročito zbog rodbinskih veza u Crnoj Gori i činjenice da imovina preduzeća (npr. d.o.o.) se vode na imena fizičkih lica (vlasnika). Banka prihvata upis hipoteke I reda (osim u izuzecima gdje Banka ima više sopstvenih hipoteka ili nadležni nivo odlučivanja prihvati takav status).

IV. Glavne vrste garanata/jemaca i drugih pružalaca kreditne zaštite za kreditne derivate i njihovu sposobnost

Banka zadržava pravo da isključivo prema svojim kriterijumima odlučuje o tome da li su joj ponuđeni instrumenti osiguranja zadovoljavajući, odnosno da li će ih prihvatiti za osiguranje potraživanja, obzirom na njihovu vrijednost, naplativost i dokumentovanost.

Pravila za osiguranje potraživanja Banke definišu osnovne kriterijume na kojima se bazira procjena vrijednosti kolaterala, u zavisnosti od instrumenta osiguranja ponuđenog za obezbjeđenje potraživanja, Banke, prvenstveno s aspekta pravnog legaliteta, tržišne vrijednosti, odnosno brzine utrživosti instrumenta osiguranja, uključujući i postupak za pravnu realizaciju kolateralnog pokrića, kao i postupke koji se primjenjuju u slučaju promjene vrijednosti kolaterala, s aspekta njezine naplativosti, odnosno raspoloživosti i dokumentovanosti.

U procesu utvrđivanja vrijednosti kolaterala koristi se procjena od strane nezavisnog procjenitelja, dokumentovana na jasan i transparentan način izvještajem o procjeni i predstavlja osnov za prihvatanje ponuđenog instrumenta osiguranja (ukoliko procedurom ili katalogom kolaterala nije drugačije definisano).

V. Informacije o koncentracijama tržišnog i kreditnog rizika u okviru primijenjenih tehnika ublažavanja kreditnog rizika

Banka će za osiguranje svojih potraživanja prihvatati samo lako utržive instrumente osiguranja, vrijednost koja je tokom vremena stabilna. Ovo znači da se naplata duga, u slučaju potrebe za realizacijom kolaterala, kod pojave negativnih trendova bilo u servisiranju obaveza prema Banci, bilo u finansijskoj poziciji dužnika, može dogoditi u roku koji ne ugrožava likvidnost Banke. Stepem korelacije između vrijednosti imovine koja služi kao zaštita i kreditne sposobnosti dužnika ne smije biti izražena (vrijednost kolaterala ne smije biti vezana za kreditnu sposobnost dužnika).

Banka prati i nivo koncentracije kolaterala i radi na smanjenju/eliminaciji neželjene koncentracije rizika u kreditnom portfoliju. Kao mjere smanjenja koncentracije možemo nabrojati: naplata kredita po planu dospjeća, uzimanje prvoklasnih kolaterala, uzimanje odnosa kolateral: kredit iznad 1 itd.